

Underlag till förskolerapport 2022 för Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2022	3
Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	3
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens	4
Förbättringar av personalens arbetsituation	4
Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet	6
Svenska språket och flerspråkighet	6
Nationella minoritetsspråk	8
Barn i behov av extraordinärt stöd	8

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2022

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

- **Antal barngrupper som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen**

Mätning utförd i tertialrapport 2 år	Antal avdelningar totalt	Antal avdelningar utan legitimerade förskollärare	Andel avdelningar utan legitimerade förskollärare i procent
2020	354	20	5,65%
2021	337	16	4,75%
2022	323	13	4,0%

Det rapporterade utfallet i tertialrapport 2 för den senaste treårsperioden visar en positiv trend, då andelen avdelningar utan legitimerade förskollärare har minskat från 5,65 procent år 2020 till 4,0 procent i år.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål om 33 procent legitimerade förskollärare uppnås, i årets tertialrapport 2 var resultatet 38,7 procent. På 49 av 323 avdelningar finns fler än en förskollärare.

- **Beskriv på vilket sätt ni under året har organiserat för att säkerställa kontinuerlig undervisning av legitimerad förskollärare i de barngrupper som saknar förskollärreresurs**

Parallellt med det strategiska och långsiktiga kompetensförsörjningsarbetet arbetar rektorer aktivt med att säkerställa att undervisning enligt skollagen bedrivs i alla barngrupper, även när grupper tillfälligt saknar en förskollärare. Ekonomicontroller, rektor och skolchef följer upp förskolläartätheten per avdelning samt planerar för tidsbegränsade lösningar enligt Skollagen 2§18.

Planeringen utgår från gemensamt framtagna riktlinjer som inkluderar en prioriteringstrappa med temporära åtgärder. Prioriteringstrappan förutsätter att det parallellt pågår rekrytering av legitimerad förskollärare alternativt finns en planering för kommande tjänstefördelning.

- **Beskriv vilka åtgärder ni under året genomfört, utöver omfördelning av förskollärreresurser, för att säkerställa att alla barn får kontinuerlig undervisning av legitimerade förskollärare**

Under rubriken ovan beskrivs prioriteringstrappan som bygger på åtgärder för att säkerställa att barn får undervisning av legitimerade förskollärare.

Utöver det bedrivs ett systematiskt och långsiktigt kompetensförsörjningsarbete där även kontinuerlig kompetensutveckling för förskolans alla medarbetargrupper ingår. I kompetensförsörjningsarbetet ingår att barnskötare utbildar sig till förskollärare samt att stadsdelen tar emot förskollärrarstudenter inom ramen för VFU (verksamhetsförlagd utbildning för förskollärare). Hägersten - Älvsjö har i år 47 barnskötare som utbildar sig till förskollärare.

Kompetensförsörjningsarbetet fortlöper strategiskt och långsiktigt på respektive förskoleenhet samt gemensamt för avdelningen som helhet.

Utmaningen är att hitta kvalitativa lösningar för att tillfälligt säkerställa undervisning enligt skollagen då tjänstefördelning inte är möjligt och rekryteringsprocessen inte gett resultat. I det arbetet är prioriteringstrappan stöd att utgå ifrån för rektorer, inte minst för likvärdigheten i stadsdelen.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

- **Har ni inventerat stadsdelsnämndsområdets behov av att höja personalens kompetens i det svenska språket? Vad visar i så fall inventeringen? Vilka kompetensutvecklingsbehov framkommer?**

En inventering av behoven har genomfört. Svaren visade att en relativt låg andel medarbetare bedömdes behöva kompetensutveckling i svenska språket, cirka 30 av 1043 medarbetare. Det handlar om behov på olika nivåer, så som att reflektera över samt dokumentera undervisningen i skrift, förmedla styrdokumentens syfte och innehåll till vårdnadshavare men också, i enstaka fall, vardagsdialog med barn.

- **Vilka insatser har genomförts under året i stadsdelsnämndsområdet för att höja personalens kompetens i det svenska språket? På vilket sätt görs prioriteringar för att höja personalens kompetens i det svenska språket på nämndnivå?**

Förskoleavdelningen valde att delta i Skolverkets utbildning *Praktisk språk- och kommunikationsträning för förskolepersonal* som från och med hösten 2022 ges i regi av Hermods. Det är en kompetenshöjande utbildning i svenska för verksam förskolepersonal som inkluderar utbildning av språkutvecklare/handledare som stöd till förskolorna och utbildning av rektorer i att skapa förutsättningar för språkutvecklande arbetsplatser. Kursernas verksamhetsnära innehåll är anpassade till samt utgår från de deltagande pedagogernas, handledarnas och rektorernas förkunskaper, behov och roll. Intresse finns för ytterligare en kurs, planering pågår för genomförande under nästa termin.

På vilket sätt har ni organiserat för att personalen får tid för kompetensutveckling för att höja kompetensen i det svenska språket?

Utbildningen samordnas centralt av förskoleavdelningen med administrativt stöd samt utbildningslokal och löpande information. Rektor ansvarar för att organisationen på den egna enheten samt för vikarieanförskaffning. Vikarieersättning utgår till de deltagande enheterna.

- **Hur har genomförda insatser följts upp och utvärderats? Vad visar uppföljningen?**

Utbildningen pågår, därav har uppföljning inte genomförts än. Deltagarnas reflektioner hittills har varit övervägande positiva, då utbildningen i hög grad utgår från deltagarnas individuella behov.

Förbättringar av personalens arbetssituation

- **Vad är er analys av hur personalen uppfattar sin arbetssituation?**

Årets medarbetarenkät med en svarsfrekvens på 81 procent visar på stabila resultat i

jämförelse med förra året. AMI-totalindex ligger på 79 procent, där delindexen Ledarskap och Styrning visar på en marginell förbättring om en respektive två procent. Delindex Motivation ligger oförändrat. Frågeområden i undersökningen som kommer från stadens personalpolicy visar på förbättrade resultat inom fyra av åtta områden. De övriga fyra har oförändrade resultat.

Sammantaget är analysen av medarbetarundersökningen att medarbetare upplever att de har ett meningsfullt arbete, de är insatta i arbetsplatsens mål och hur de bidrar till måluppfyllelse. 79 procent upplever att chefen är tydlig med vilket ansvar och befogenhet de har, 81 procent känner till vart de ska vända sig när de upptäcker fel eller brister i arbetsmiljön. Den största förbättringen från förra årets resultat syns i frågorna om möjlighet att påverka hur arbetet ska utföras samt att man arbetar aktivt för alla medarbetares lika rättigheter och möjligheter. Områden som ligger i fokus för förbättring är att genomföra det som beslutats om på arbetsplatsen samt att följa upp och utvärdera mål på ett bra sätt.

Enheterna har under året implementerat handlingsplaner för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare i årshjulet för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Detta görs med utgångspunkt i den enhetsvisa medarbetarenkäten, skyddsronden och fokusområdena framtagna i enhetens handlingsplan. Arbetet har bidragit till att allt fler enheter har systematiserat sitt arbetsmiljöarbete än mer än tidigare, samt vidareutvecklat forum för diskussion och kollegialt stöd. Fokus ligger på att utveckla det som enheterna rör över själva.

Vi ser redan nu indikationer på att vikariebristen hos bemanningsföretag och effekter av nya LAS-regler har en negativ påverkan på medarbetarnas upplevelse av arbetssituationen. Till det tillkommer även andra yttre faktorer så som pandemins efterverkningar och allmän oro i omvärlden.

- **Är det någon förutsättning enligt handlingsplanen som är särskilt angelägen att förbättra? Hur påverkar det ovan studie anger som en ny arbetsplatskultur personalens upplevda arbetssituation?**

Förskolans ledningsgrupp har tillsammans med skolchefen identifierat förutsättningar för förbättring under kommande budgetperiod. En viktig del är rektors ledarskap, både det organisatoriska och det pedagogiska ledarskapet. Rektors dubbla uppdrag, som den pedagogiska ledaren samt den budgetansvariga chefen är komplext. En obalans mellan de två uppdragen kan påverka medarbetarnas upplevelse av sin arbetssituation då det kan skapa ett förväntas glapp mellan medarbetare och ledning. Begrepp som tillgänglig chef och ledare kan tolkas olika av ledningen respektive medarbetare.

Korttidsjukfrånvaron påverkar arbetslagens förutsättningar att behålla kontinuitet i undervisningens kvalitet då vikarieanförskaftningen kan vara en utmaning. Vi ser indikationer på att de nya LAS-reglerna samt befintliga avtal med bemanningsföretag ökar den administrativa arbetsbördan och försvårar vikarieanförskaftningen. Detta kommer sannolikt att påverka både ledningens och medarbetarnas arbetssituation.

Andra organisatoriska faktorer som påverkar är en jämnt fördelad tillgång till medarbetare med adekvat utbildning, både förskollärare och barnskötare. Barnskötare är en heterogen grupp när det kommer till adekvat utbildning och erfarenhet, vilket påverkar undervisningens kvalitet och förskollärarens förutsättningar att leda arbetslaget. Det som studien anger som en ny arbetsplatskultur befäster vikten av att förtydliga de olika yrkesgruppernas uppdrag och

bidrag till en utbildning och undervisning av hög kvalitet.

Under 2023 kommer kompetenshöjande insatser göras kopplat till förskollärares pedagogiska ledarskap där både ledning och arbetslag ska ingå utifrån sina respektive uppdrag. Syftet är att förtydliga och utveckla de olika yrkesgruppernas uppdrag och roller i undervisningen och utbildningen.

I övrigt ska utvecklingen av introduktionen för nyanställda, PUT samt lärarlönelyftet ligga i fokus för förbättringsarbetet under kommande budgetår. Kompetenshöjande insatser för förskolans kockar samt utveckling av organisationen för kollegialt lärande inom den gruppen har pågått under 2022 och fortsätter under 2023.

Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet

Hägersten- Älvsjös förskolor har en fortsatt hög inskrivningsgrad, cirka 98 procent av alla barn är inskrivna i förskolan. För mer information om pågående insatser se svar avseende 2021.

Kompletterande reflektion

I dagsläget finns ingen aggregerad statistik kring närvaro och frånvaro för barn som är inskrivna i förskola men deltar sporadiskt. Ett behov finns av ett verktyg för aggregerad statistik kring närvaro och frånvaro som en förutsättning för att kunna följa upp samt genomföra relevanta insatser på övergripande nivå även för den gruppen barn.

Svenska språket och flerspråkighet

- **Vilka kompetensutvecklingsinsatser har ni genomfört under året för att stärka arbetet med barns språkutveckling, och hur det följs upp?**

Förskoleavdelningen som helhet har haft det språkutvecklande arbetet i fokus för andra året i rad. Insatserna syftar till att grundlägga baskunskaper hos alla medarbetare men även till att utbilda spjutspetsar som på olika sätt bidrar till god kvalitet i undervisningen inom alla områden kopplade till barnens språkutveckling.

Organisation för och samordning av alla pågående insatser är central för ett framgångsrikt genomförande. Förskoleavdelningen har en stadsdelsövergripande arbetsgrupp för språk som arbetar på uppdrag av ledningsgruppen. Alla enheter är representerade i gruppen av medarbetare som driver det språkutvecklande arbetet i stadsdelen och på sin enhet. Det gemensamma språkprogrammet är tillgängligt för alla medarbetare via intranätet. Detta ser vi är en styrka och en av framgångsfaktorerna bakom den utveckling av det språkutvecklande arbetet som syns på förskolorna.

Under 2021 genomfördes en satsning på högläsning för alla medarbetare. Utvärderingen visade ett behov och önskemål att under 2022 bredda och utveckla arbetet med läsmiljöer, dramatiserande, muntligt berättande samt kunskaper om lekens betydelse för språket. Som inledning i arbetet genomfördes en föreläsning av Ulf Malmqvist *Förskolebiblioteket flyttar in*, i syfte att få inspiration till utveckling av läsmiljöer på förskolorna. Utöver det har nedan kompetensutvecklingsinsatser pågått eller pågår fortfarande.

- Föreläsning med Karolina Larsson för ledning och nyckelpersoner
- Undervisningsfilmer med Karolina Larsson - *Att få barnets språk att växa, Språklig förebild i förskolan och Flerspråkighet* för alla medarbetare
- Litteratur av Karolina Larsson kopplat till filmerna, inköpt till alla förskolor
- Digital föreläsning i två delar om *Guidad lek* av Robin Samuelsson från Uppsala universitet.
- Litteratur av Robin Samuelsson - *Guidad lek i förskolan - Språkutveckling mellan undervisning och lek*, inköpt till alla förskolor
- Digital föreläsning i två delar om *Drama, lek och muntligt berättande* med Johan Theodorsson från Uppsala Universitet.
- Utbildningar i digitala verktyg och språk via Medioteket, med fokus på appar som Book creator, Green Screen och IMovie.
- Föreläsningar från förskoleavdelningens resursenheten, kopplade till lärmiljöer och det förebyggande arbetet.
- Kompetensutvecklingsinsatser i användandet av stadsdelens modell för språksamtal med vårdnadshavare
- Tillgång till Polyglutt för både pedagoger och vårdnadshavare.

- **Vilka insatser för ökad kompetens i barns typiska språkutveckling, andraspråksinlärning och flerspråkighet har ni genomfört under året?**

Utöver ovan beskrivna insatser finns spetskompetens övergripande samt lokalt på enheterna i form av:

- 20 Läs-språk och skrivutvecklare (Skolverkets utbildning) som driver det språkutvecklande arbetet på sin enhet
- tre kursledare i *Flerspråkighet i förskolan* som regelbundet håller övergripande utbildningar.

- **Hur har insatserna följts upp och utvärderats? Vad visar uppföljningen?**

Uppföljning på övergripande och lokal nivå sker inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Utöver det sker en kontinuerlig dialog i arbetsgruppen för språk som identifierar utvecklingsbehov, bereder underlag för gemensamma insatser samt följer upp och utvärderar arbetet på respektive enhet.

En övergripande utvärdering av vad insatserna kring högläsning och läsmiljöer har gett för effekter på undervisningen och barns lärande planeras att genomföras i samband med verksamhetsberättelsen. Hittills genomförda uppföljningar visar främst att effekterna börjar synas i arbetslagens lärmiljöer samt i den språkliga medvetenheten hos pedagoger och barn. Det bekräftar att möjligheten att behålla fokus och fördjupa sig under en längre tid ger positiva effekter på undervisningens innehåll och kvalitet.

I år har initiativ tagits till att visa effekterna av språksatsningen på ett innovativt sätt, genom en samling filmer med goda exempel på språkutvecklande arbetssätt. Alla enheter bidrar med sin Goda exempel- film där arbetslag delar med sig av sin språkutvecklande undervisning. Filmerna kommer publiceras på Intranätet och tillgängliggöras alla medarbetare i början av 2023.

Nationella minoritetsspråk

- **Hur har ni informerat och kommunicerat med vårdnadshavare om möjligheten till särskilda rättigheter till modersmål och språkutveckling i nationella minoritetsspråk (så att det ska vara lätt för vårdnadshavare att ansöka och beviljas detta)?**

I samband med språksamtalet informeras vårdnadshavare om särskilda rättigheter till modersmål och språkutveckling i nationella minoritetsspråk. Frågan om eventuella minoritetsspråk i hemmet borde med fördel ställas tidigare, redan i samband med platsansökan. Det skulle ge förskolan bättre förutsättningar att tillgodose det eventuella behovet.

Förskoleavdelningens arbetsgrupp för språk är det forum förskolan använder sig av för att på övergripande nivå sprida kunskap till pedagogerna om ansvaret att informera och ett diskussionsforum för hur det bäst kan göras.

Ökad presentation av böcker på de nationella minoritetsspråken i alla öppna verksamheter har varit ett annat sätt för att synliggöra våra minoritets- och förvaltningspråk och samtidigt ge information om de särskilda rättigheterna till besökande familjer. En broschyr om den finska avdelningen som förvaltningen bedriver finns tillgänglig i alla öppna verksamheter, samt bibliotek, BVC och medborgarkontoret.

- **På vilket sätt har ni organiserat för och bedrivit undervisning på de nationella minoritetsspråken?**

Förskoleavdelningen fortsätter bedriva undervisning på finska på avdelningen Rubinen, som idag tillhör Telefonplans förskoleenhet. Undervisning på de övriga minoritetsspråken har hittills inte efterfrågats av vårdnadshavare.

Utmaningarna med att bedriva undervisning på den finsktalande avdelningen är ojämn barn tillgång samt tillgång till tvåspråkiga pedagoger. Anpassningar av verksamheten görs löpande då barnantalet fluktuerar och tillgången till tvåspråkiga pedagoger ändras.

Barn i behov av extraordinärt stöd

- **På vilket sätt har ni organiserat för likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av extraordinärt stöd i förskolan?**

För att kunna möta barns behov av extraordinärt stöd gör arbetslaget en kartläggning av behovet i samråd med vårdnadshavare och rektor. En checklista finns som stöd i den här delen av processen. Resursenhetens team har dialog med förskolorna tidigt i processen tillsammans med ansvarig rektor. Beroende på vad kartläggningen visar fattas beslut om fortsatt stöd, exempelvis ansökan om verksamhetsstöd i form av handledning för arbetslaget eller anpassningar i lärmiljön som gynnar både individen och gruppen som helhet. En handlingsplan skrivs av arbetslaget. Rektor ansvarar för att barnet får det stöd som bedöms behövas.

För att ytterligare möjliggöra för verksamheten att tillgodose barnets behov kan rektor utifrån kartläggningen ansöka om ekonomiskt tilläggsbelopp. Ersättningen via tilläggsbeloppet är uppdelad i tre olika nivåer utifrån bedömda behov.

Inför 2023 har ledningsgruppen inlett en diskussion om hur det preventiva arbetet både gällande barn i behov av stöd samt barn i socioekonomiskt utsatta områden kan stärkas ytterligare.

- **På vilket sätt följer ni upp hur det enskilda stödet har använts?**

Två gånger per år genomför rektor och enhetschef för resursenheten barnkonferenser där uppföljning av insatser för enskilda barn och bedömning av barnets fortsatta stödbehov sker.

På övergripande nivå förs statistik rörande antal inkomna samt beviljade ansökningar och antal genomförda handledningstillfällen. En diskussion förs i ledningsgruppen kring vilken typ av statistik som är relevant att föra för att identifiera trender samt utvecklingsområden på både kort och lång sikt.